

TERMÉKENYSÉG

A születések vizsgálatánál használjuk a termékenység (fertilitás) fogalmát, amely demográfiai értelemben az utódok nemzésére és világra hozatalára irányuló képességet és készséget jelenti, szorosabb értelemben a szülőképes korban levő női népességre jutó élveszületések számát. A fogalom különbözik a fekunditástól, az ugyanis a fiziológiai értelemben vett fogamzó- vagy nemzőképességre utal. A termékenység összetett fogalom, melyet több különböző mutatóval is megragadhatunk.

(NYERS) ÉLVESZÜLETÉSI ARÁNYSZÁM

Az élveszületési arányszám, más néven nyers élveszületési arányszám az ezer főre jutó élveszületések számát mutatja egy adott évben. Ez a mutató is – ahogy a legtöbb, egy bizonyos évre vonatkozó demográfiai mutató – az **évközepi népességgel** számol, amely az év eleji és az év végi (gyakorlatban a következő év január 1-jei) népességszám átlaga.

Az élveszületések száma a népesség változásának csak az egyik komponense, nem összetevéstendő a külön szócikkekben tárgyalt természetes szaporodással (fogyással) vagy a tényleges szaporodással (fogyással) (a megfelelő szócikkeket lásd a Népességváltozás témánál).

Számítási példa: nyers élveszületési arány

$$\frac{\text{Az adott évi élveszületések száma}}{\text{Évközepi népesség}} \times 1\,000 = \frac{90\,269}{9\,920\,361,5} \times 1\,000 = 9,1$$

Magyarországon 2012-ben a nyers élveszületési arány 9,1 ezrelék volt, vagyis ebben az évben 9,1 születés jutott ezer főre.

ÁLTALÁNOS TERMÉKENYSÉGI ARÁNYSZÁM

Az általános termékenységi arányszám a 15–49 éves nőkre jutó élveszületések számát mutatja az adott évben. A fogalmat ezrelékben szokás megadni. Egy kicsit pontosabb képet mutat a termékenységről, mint az élveszületési arányszám, az általános termékenységi arányszám ugyanis az ún. kockázati népességet használja a mutató nevezőjében. A kockázat ebben az esetben a szülés, a kockázatnak kitett népesség pedig a termékeny életszakban levő nőket jelenti, akiket általában a 15–49 éves korúakkal szoktak azonosítani. Ezzel a speciális számolási móddal a különböző nem- és korösszetételű népességekre is hasonló mutatót kapunk, emiatt szokták tisztított élveszületési arányszámnak is hívni. Éppen ezért célszerű az általános termékenységi arányszámot használni különböző időbeni és térbeni összehasonlításokra.